

Edanur BALALAN^{1, a}
Edibe PİRİNÇÇİ^{2, b}
Kevser TUNCER KARA^{2, c}

¹ Fethi Sekin Şehir Hastanesi,
Diyetisyenlik Bölümü,
Elazığ, TÜRKİYE

² Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD
Elazığ, TÜRKİYE

^a ORCID: 0000-0002-6175-1778

^b ORCID: 0000-0002-1344-4562

^c ORCID: 0000-0001-6138-5838

ARAŞTIRMA

F.Ü.Sağ.Bil.Tıp.Derg.
2022; 36 (1): 40 - 45
http://www.fusabil.org

Sağlık Bilimleri Fakültesindeki Öğrencilerin Obez Bireylere Karşı Önyargılarının İncelenmesi *

Amaç: Bu araştırmanın amacı sağlık bilimleri fakültesinde eğitim gören öğrencilerin obez bireylere karşı önyargı sıklığı ve etkileyen faktörlerin saptanmasıdır.

Gereç ve yöntem: Kesitsel tipteki bu araştırmanın evrenini Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören birinci ve üçüncü sınıf öğrencilerin tamamı (N=640) oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve GAMS-27 obezite önyargı ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %84.2'si kadın, %52.3'ü hemşirelik öğrencisiydi. Öğrencilerin BKI ortancası 21.38 (19.54-23.49) kg/m² olarak tespit edilmiştir. Araştırma grubundaki öğrencilerin %16.7'si obez bireylere karşı önyargısız, %61.0'ı önyargıya eğilimli ve %22.3'ü önyargılı bulunmuştur. Hemşirelik bölümü öğrencilerinde, yakın çevresinde şişman birey olmayanlarda, düzenli olarak spor yapanlarda, önyargısız olduğunu belirten gruplarda diğer gruplara göre önyargılarının daha fazla olduğu görülmüştür. Araştırma grubuna değerlendirilen öğrencilerin GAMS-27 obezite önyargı ölçeğinin toplam puanları cinsiyet, yaş grubu, sınıf durumuna göre değişmemektedir.

Sonuç: Öğrencilerde obeziteye karşı önyargı ve önyargıya eğilimli olma sıklığı yüksektir. Geleceğin sağlık çalışanları adayları olan öğrencilerde obezite önyargılarının azaltılmasına yönelik farkındalık ve bilinç düzeyini artıracak multidisipliner çalışmalar yürütülmelidir.

Anahtar Kelimeler: Obezite, önyargı, üniversite öğrencileri

Analysis of the Prejudices of Students at the Faculty of Health Sciences Against Obese Individuals

Objective: The aim of this study is to determine the frequency of prejudice against obese individuals and the affecting factors by the students studying at the faculty of health sciences.

Materials and Methods: The population of this cross-sectional study consists of all first and third year students (N=640) studying in the health sciences faculty of Fırat University. Personal information form and GAMS-27 obesity bias scale were used as data collection tools. SPSS 22.0 package program was used in the analysis of the data.

Results: 84.2% of the participants were women and 52.3% were nursing students. The median BMI of the students was determined as 21.38 (19.54-23.49) kg/m². A total of 16.7% of the students in the research group were found to be unbiased, 61.0% biased and 22.3% prejudiced against obese individuals. It was observed that the prejudices of the nursing department students, those who do not have obese people in their close circle, those who regularly do sports, and those who stated that they were unbiased, were higher than the other groups. The total scores of the GAMS-27 obesity bias scale of the students evaluated in the research group do not differ according to gender, age group and class status.

Conclusion: The frequency of prejudice and prejudice tendency towards obesity is high in students. Multidisciplinary studies should be conducted to increase awareness and level of consciousness towards reducing obesity prejudices in students who are future health workers.

Key Words: Obesity, prejudice, university students

Geliş Tarihi : 03.12.2021
Kabul Tarihi : 01.01.2022

Yazışma Adresi Correspondence

Kevser TUNCER KARA
Fırat Üniversitesi Tıp
Fakültesi Halk Sağlığı AD
Elazığ - TÜRKİYE

nurkev23@hotmail.com

Giriş

Önyargı, bir insan grubuna veya o grubun üyelerine yönelik eksik veya yanlış yargılama sonucu oluşan, genellikle negatif bir tutum olan düşmanlık veya sevgi duygusuna yol açan, koşullanmış duygusal tutum ve değerlendirmelerdir (1). Önyargı iki temel unsura sahiptir. Bunlar önyargının bilişsel parçası olan kalıp yargılar ve kalıp yargılara eşlik eden duygulanımdır. Obezite önyargısı ise aşırı kilolu veya obez bireylere yönelik bireylerin kilolarıyla ilgili negatif tutumlar, varsayımlar, inançlar ve kararlar olarak tanımlanmaktadır (2, 3). Obez çocukların ve yetişkinlerin disiplinsiz, motivasyonu düşük, uyumlu olmayan, daha az yetenekli, tembelle ve dağınık olduğu gibi yaygın negatif kalıp yargılar nedeniyle aile, iş, sağlık ve eğitim gibi sosyal hayatın birçok alanında ve kişilerarası ilişkilerinde karşı karşıya kalırlar (4). Obez bireylere karşı ayrımcılıkla ilgili ilk yorum 1982'de yapılmıştır (5). Amerika Birleşik Devletleri'nde en sık gözlenen dördüncü ayrımcılık kişilerin kilolarıyla ilgili yaşadıkları damgalanmalardır (6, 7). Obez bireylerin fırsat, hizmet ve mal erişimlerinin eşitsizlikleri ve kitle iletişim araçlarının bireyler

* 12. KEPAN Kongresi, 12-14 Mart 2021, Antalya/TÜRKİYE.

üzerindeki etkisidir. Obezite önyargısı sağlık bakım hizmetlerinde, işe alınma ve terfi koşulları gibi sosyal hayatta negatif tutumlara sebep olabilmektedir (8, 9). Obezite önyargısı iki farklı şekilde kategorize edilebilir. Bunlardan birincisi açık önyargı ikincisi örtük önyargıdır (10). Toplumda bulunan kişilerin fazla kilolu ve obez kişilere yönelik sataşma veya isim yakıştırma benzeri bilinçli olarak olumsuz tutumlarını ifade ettikleri durumlar açık önyargıyı belirtirken, örtük önyargı işe bilinçli farkındalığın dışındaki kişinin zihninde kökleşmiş tutumları içeren önyargıdır (2). Toplum sıklıkla obez bireyleri kendi durumlarının mimarı ve kişisel olarak sorumlu oldukları düşünmektedir. Obeziteye sebep olan biyolojik, genetik, ekonomik ve sosyal etkenler göz ardı edilerek bireylere sadece bireysel sorumluluklar yüklenmektedir (4). Obez bireyler eğitim, iş, aile ve sağlık kuruluşlarında maruz kaldıkları önyargılardan dolayı yaşam kalitelerinde azalma, sosyal haksızlık ve uygun olmayan tedavilere yönelme görülmektedir (4). İnsanların obez bireylere karşı tutumları birçok durumun birleşiminden oluşmaktadır (11).

Obezitenin sağlığa olumsuz etkileri arasında utanç kaynağı olarak kabul edilmesinin psikolojik etkileri de yer almaktadır. Obezitenin beden algısını olumsuz etkilediği görülmüştür. Beden algısı; kişinin kendi bedeninin zihninde geliştirdiği şeklidir (12). Kişinin kendi bedenini olumsuz algılamasının yanı sıra bir de çevrenin olumsuz algısı vardır. Obezite önyargısı sağlıklı davranışları arttırmasının yanı sıra psikolojik ve fiziksel sağlık içinde tehditler içermektedir. Obezite önyargısının yaratmış olduğu stresin; depresyon, düşük benlik saygısı, beden algısında memnuniyetsizlik, anksiyete gibi sonuçlar ortaya çıkardığı gözlemlenmiştir (13). Oluşan bu olumsuz durumlar işah metabolizmasını pozitif yönde etkileyerek, doyma duygusunu azaltmakla beraber gıda alımını indükleyerek obezitenin derecesini arttırabilmektedir (14). Toplumda obezite sıklığı dramatik bir şekilde artış gösterirken obezite önyargısıyla ilgili tanıma ve müdahale çalışmaları aynı hızla ilerlememiştir. Önyargı ve damgalanmaların halk sağlığını olumsuz etkilediği yönünde fikir birliği olmasına rağmen aynı özen obezite salgınında uygulanmamıştır. Obezite önyargısının, obezitenin tedavisinde engeller yarattığı ve halk sağlığı gündeminde yer alması gerektiğini ortaya koymaktadır (4). Psikososyal desteğin obezite tedavisinin bir parçası olduğu yapılan çalışmalarda tespit edilmiştir (12). Obezite önleme ve müdahale çalışmalarında optimize etmek için obezite önyargısının yaşam kalitesi üzerindeki olumsuz etkilerini de azaltabilmek için halk sağlığı açısından da obezite önyargısının ele alınması gerekmektedir (4).

Bu çalışmanın amacı; sağlık bilimleri fakültesinde eğitim gören öğrencilerin obezite önyargılarını ve etkileyen faktörleri tespit etmektir.

Gereç ve Yöntem

Araştırma ve Yayın Etiği: Fırat Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik izin (Tarih: 11.04.2019, Karar No: 11), Fırat Üniversitesi için Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı'ndan gerekli

izinler alınmıştır. Araştırma Eylül-Kasım 2019 tarihleri arasında yapılmıştır.

Kesitsel tipteki bu araştırmanın evrenini; bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesinde öğrenime yeni başlayan ve öğreniminin sonuna yaklaşan birinci ve üçüncü sınıf öğrencileri (eğitimin de etkisini değerlendirmek amacıyla) oluşturmuştur. Birinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin tamamı 640 öğrenciden oluşmaktadır. Epi-Info programında 640 kişilik evrenden, %99.99 güven seviyesi, %3 hata payı ile 555 kişiye ulaşılabileceği hesaplanmıştır. Çalışmada 556 kişiye ulaşılmıştır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve GAMS-27 (Gül, Mehtap, Simay-27) obezite önyargı ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. İstatistiksel değerlendirmelerde değişkenlerin dağılımının normalliğine Kolmogorov-Smirnov testiyle varyansların homojenliği varsayımını sağlayıp sağlamadığına ise Levene testiyle değerlendirilmiştir. Yapılan testler neticesinde parametrik test istatistiği varsayımları sağlamadığı için parametrik olmayan test istatistikleri kullanılmıştır. Veriler medyan (yüzde 25-yüzde 75 çeyreklik), Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleriyle değerlendirilmiştir. Post-Hoc değerlendirme için Dunn Bonferroni testi kullanılmıştır.

GAMS-27 Obezite Önyargı Ölçeği: Ölçek Ercan ve arkadaşları tarafından geliştirilerek, geçerlik ve güvenilirliği yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik analizlerinde cronbach-alfa güvenilirlik katsayısı 0.847 olarak bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda tek boyutlu olduğu saptanmıştır. Beşli likert'in kullanıldığı, 27 sorudan oluşan, obezite önyargısını değerlendiren bir ölçektir. Obezite önyargı ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 27 ve en yüksek puan ise 135'dir. Ölçek puanının artışıyla obez bireylere karşı ön yargının da arttığı belirtilmiştir. Ölçeğin 1, 3, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 16, 18, 19, 21, 23, 24, 26 no'lu maddeler negatif yargılardan oluşmaktadır. Ölçekten 68 puan ve altında alanlar önyargısız, 68.01 ve 84.99 arasında puan alanlar önyargıya eğilimli ve 85 ve üzeri puan alanlar ise önyargılı olarak değerlendirilmektedir (15).

Çalışmanın Kısıtlılıkları: Çalışmada veriler anket yöntemiyle toplandığından kişilerin boy ve kiloları kendi beyanları olup ölçüm ile elde edilmemiştir. Ayrıca çalışmanın bir fakültede yapılması ve belirlenen örnekleme ulaşılması çalışmanın kısıtlılıkları arasındadır.

Bulgular

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %84.2'sinin kadın olup, yaş ortancası 20 (20-21)'dir. Öğrencilerin %52.3'ü hemşirelik öğrencisi olup birinci sınıf ve üçüncü sınıf sıklıkları eşit olmaya yakındır. Araştırma grubundaki öğrencilerin bazı demografik özelliklerine göre dağılımları Tablo 1'de belirtilmiştir. Araştırma kapsamına alınanların boy ortancası 165.00 (160.00-170.00) cm, vücut ağırlığı ortancası 59.00 (52.00-66.00) kg olarak bulunmuştur. Öğrencilerin BKİ (Beden Kitle İndeksi) ortancası 21.38 (19.54-23.49) kg/m² olarak hesaplanmıştır.

Tablo 1. Öğrencilerin demografik özelliklerine göre dağılımı

Demografik Özellikler	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	468	84.2
Erkek	88	15.8
Yaş		
17-20 yaş	297	53.4
21-24 yaş	236	42.4
25 ve üzeri yaş	23	4.2
Eğitim Programı		
Hemşirelik	291	52.3
Beslenme ve diyetetik	137	24.6
Ebelik	128	23.1
Sınıf		
1.Sınıf	277	49.8
3.sınıf	279	50.2

Tablo 2. Öğrencilerin GAMS-27 obezite önyargı ölçeğine göre dağılımı

Önyargı Durumu	Sayı	%
Önyargısız	93	16.7
Önyargıya eğilimli	339	61.0
Önyargılı	124	22.3
Toplam	556	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %61.0'i önyargıya eğilimli ve %22.3'ü önyargılı bulunmuştur (Tablo 2).

Çalışma kapsamına alınan öğrencilerin cinsiyet ($p=0.201$), yaş grupları ($p=0.463$) ve sınıf düzeyine göre ($p=0.112$) GAMS-27 obezite önyargı ölçeği toplam puanlarının değişmediği görülmüştür (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin demografik özelliklerine göre GAMS-27 ölçeği toplam puanları

	Medyan	(%25-75)	Test
GAMS-27 toplam	78.00	71.00 – 84.00	
Cinsiyet			
Kadın	78.00	(71.00-83.50)	U: 22359.50
Erkek	80.00	(71.00-85.00)	p: 0.201
Yaş Grupları			
17-20 Yaş	79.00	(71.00-84.00)	
21-24 Yaş	77.00	(70.00-83.00)	KW: 1.538
25 Yaş ve Üzeri	77.00	(67.00-81.00)	p: 0.463
Sınıf Düzeyi			
1. Sınıf	79.00	(73.00-84.00)	U: 35631.00
3. Sınıf	77.00	(70.00-83.00)	p: 0.112

Tablo 4. Öğrencilerin bazı değişkenlere göre GAMS-27 ölçeği toplam puanları

Değişkenler	Medyan	(%25-75)	Test
Ailesinde Şişman Bireyler Olma Durumu			
Ailesinde şişman bireyler olanlar	77.00	(70.00-83.00)	U: 39740.00
Ailesinde şişman bireyler olmayanlar	79.00	(72.00-85.00)	p: 0.150
Yakın Çevresinde Şişman Bireyler Olma Durumu			
Yakın çevresinde şişman bireyler olanlar	77.00	(71.00-83.00)	U: 23560.50
Yakın çevresinde şişman bireyler olmayanlar	81.00	(72.00-87.00)	p: 0.004
Öğrencilerin Kendi Beyanları Doğrultusunda Obez Bireylere Karşı Yaklaşım Durumu			
Önyargılıyım ^{a/b}	70.00	(63.00-77.00)	KW: 34.38
Önyargısızım ^{b/c}	80.00	(73.00-85.00)	p: 0.001
Kararsızım ^{a/c}	76.00	(68.00-82.00)	
Düzenli Olarak Spor Yapma Durumu			
Düzenli olarak spor yapanlar	80.00	(74.00-85.00)	U: 21112.00
Düzenli olarak spor yapmayanlar	77.00	(70.00-83.00)	p: 0.010

^{a, b, c}: Aynı harfin bulunduğu gruplar farklılığın kaynaklandığı gruplardır (Dunn Bonferroni Testi).

Sağlık bilimleri öğrencilerinden yakın çevresinde şişman birey olanların ($p=0.004$) ve düzenli olarak spor yapmayanların ($p=0.010$) GAMS-27 obezite önyargı ölçeği puanlarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerden kendi beyanlarına göre obez bireylere karşı yaklaşım durumunda GAMS-27 obezite önyargı ölçeği puanlarının gruplar arası fark gösterdiği tespit edilmiştir ($p=0.001$), (Tablo 4). İkili karşılaştırmalarda, önyargılı ve kararsız olanların karşılaştırılmasında $p=0.026$; önyargılı ve önyargısız olanların karşılaştırılmasında $p<0.001$; kararsız ve önyargısız olanların karşılaştırılmasında $p=0.012$ olarak bulunmuştur.

Tartışma

Sağlık bilimleri fakültesinde eğitim gören öğrencilerin obez bireylere karşı önyargılarının sıklığı ve etkileyen faktörlerin saptanması amacıyla yapılan bu çalışmada öğrencilerin yarısından fazlası (%61.0) önyargıya eğilimli, %22.3'ünde önyargılı olduğu saptanmıştır. Altun (16) tarafından yürütülen çalışmada üniversite öğrencilerde %55.1'inin önyargıya eğilimli, %26.5'inin ise önyargılı olduğu bulunmuştur. Çetinkaya (17) tarafından üniversite öğrencilerde yürütülen çalışmada %51.3'ünün önyargıya eğilimli olduğu ve %23.5'inin önyargılı olduğu gözlemlenmiştir. Pantenburg ve ark. (18)'nin tıp öğrencileriyle yaptıkları çalışmada %98.9'unun obez bireylere yönelik olumsuz tutum ve önyargıya sahip oldukları görülmüştür. Yapılan çalışmalarda (16-18) çeşitli fakültelerdeki öğrencilerin çoğunluğunun obezlere karşı önyargılı olduğu görülmüştür. Bu durumun üniversitede okuyan ve toplumdaki diğer obez bireylerin psikolojik sağlığını dolayısıyla fiziksel sağlığını olumsuz etkileyeceği düşünülmüştür.

Araştırma kapsamına alınan öğrenci grubunda erkeklerin GAMS-27 obezite önyargı ölçek toplam puanları kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur ve bu farklılık anlamlı düzeyde değildir. Yıldız (19)'ın bir Sağlık Yüksekokulunda yürüttüğü çalışmada erkeklerin obez bireylere karşı önyargısının kadınlara göre daha fazla olduğu ve bu durumun anlamlı bir farklılıktan kaynaklandığı görülmüştür. Soto ve ark. (20) tarafından psikoloji öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada erkeklerin obez bireylere karşı daha fazla olumsuz tutum ve önyargıya sahip oldukları saptanmıştır. Literatürde sağlıkla ilgili bölümlerde okuyanlar ve sağlık çalışanlarını içeren birçok çalışmada kadınların obez bireylere karşı ön yargısı daha yüksekken bu farklılıklar anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür (16, 17, 21). Literatürdeki bu konuyla ilgili farklılıklar gözlemlenmiştir. Bu farklılıkların çeşitli örneklem gruplarına bağlı kültür, gelir düzeyi gibi farklı etmenlerin cinsiyete ilişkili önyargı düzeylerini etkileyebileceği düşünülmektedir.

Eğitim programlarına göre öğrencilerin obezite önyargılarının en fazla hemşirelik öğrencilerinde olduğu görülmüştür ve anlamlı düzeydedir ($p<0.05$). Ancak Ünal (21)'in Ankara'da sağlık çalışanları üzerinde yürüttüğü çalışmada meslek grupları arasında anlamlı farklılıkların olmadığı görülürken, Çetinkaya ve ark. (17)'nin Sakarya Üniversitesi Sağlık Yüksekokulunda hemşireler ve ebeler

üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada ebelerin obez bireylere karşı önyargısının daha fazla olduğu ve bu durumun anlamlı düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Çalışılan kitlelerin meslek gruplarını eşit ölçülerde yansıtmamasından kaynaklı farklılıklar gözlemlenmiş olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Çalışma grubunda değerlendirilen öğrencilerin yaş değerlerinin artıça obezite önyargı değerlerinde anlamlı olmamakla birlikte bir azalma görülmektedir. Literatürdeki Merdol (22) ve Ünal (21)'in çalışmalarında da obezite ön yargısının yaşın artmasıyla azaldığı ancak bu durumun anlamlı bir farklılık içermediği görülmektedir. Ayrıca, sınıflara göre karşılaştırıldığında; birinci sınıftaki öğrencilerin obezite önyargısının üçüncü sınıftakilere göre daha fazla olduğu ancak bu durumun anlamlı düzeyde olmadığı gözlemlenmiştir. Çetinkaya ve ark. (17) tarafından yürütülen çalışmada da obezite önyargısının en fazla birinci sınıflarda olduğu ve durumun anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirtilmiştir. Yaş ve sınıf paralel ilerleyen bir durum olup, yaşın ve sınıfın ilerlemesinin önyargı konusunda anlamlı fark oluşturmaması, eğitim programında obezite ve önyargı konusuna daha fazla yer verilmesi gerekliliğini göstermiştir.

Öğrencilerden ailesinde şişman birey olduğunu belirtenlerin obezite önyargılarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu farklılık anlamlı düzeyde değildir. İspir (23), Yıldız (19), Altun (16), Merdol (22) ve Ünal (21) tarafından yürütülen çalışmalarda ailesinde şişman birey olduğunu belirtenlerin, ailesinde şişman birey olmadığını belirtenlere göre anlamlı düzeyde olmamakla birlikte obezite önyargılarının daha düşük olduğu saptanmıştır. Bununla beraber araştırma grubuna alınan öğrencilerin yakın çevresinde şişman bireylerin olduğunu belirtenlerin, yakın çevresinde şişman bireylerin olmadığını belirtenlere göre obezite önyargılarının anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmektedir. Yakın çevresinde obez bireylere göre obezite önyargısının değerlendirildiği çalışmalarda İspir (23) ve Öztürk Altınayak ve ark. (24)'in çalışmalarında da çevresinde şişman bireylerin olduğunu belirtenlerin anlamlı düzeyde olmamakla beraber obezite önyargılarının diğer gruba göre daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bireylerin aile ve arkadaş ortamı gibi sık vakit geçirdiği yerlerde obez bireylerin olması ve onların yaşadıkları sorunlara tanıklık etmeleri bireylerde farkındalık oluşmasına ve empati kurmalarına böylelikle obezite önyargısının daha düşük seviyelerde olmasına neden olduğunu düşündürmüştür.

Yaşamının bir döneminde kendisini şişman hissedener ve son bir yıl içinde zayıflama girişiminde bulunanların GAMS-27 obezite önyargı ölçeğinden anlamlı olmamakla beraber daha yüksek puanlar aldığı gözlemlenmiştir. Literatürde İspir (23) ve Merdol (22)'un çalışmalarında yaşamlarının bir döneminde kendilerinin şişman hissetmeyenlere kıyasla yaşamlarının bir döneminde kendilerinin şişman hissedenerlerin obezite önyargısının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin yaşamının geçmiş bir döneminde vücut ağırlığı ile ilgili problem yaşamış olması yaşanmışlıkları

ve deneyimleri açısından birtakım önyargıların oluşumunu etkilediği yönünde yorumlanmıştır.

Araştırma grubuna alınan öğrencilerden düzenli olarak egzersiz yaptığını belirtenlerin düzenli egzersiz yapmadığını belirten gruba göre obezite önyargılarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu farklılığın anlamlı seviyelerde olduğu da tespit edilmiştir. Akgül (25) tarafından yürütülen çalışmada da düzenli egzersiz yaptığını belirten kişilerin düzenli egzersiz yapmadığını belirtenlere göre obezite önyargılarının anlamlı düzeyde olmamakla birlikte daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Obez olmak bireyin fiziksel aktivitesi, beslenme alışkanlıkları ve yaşam tarzı ile ilgili bilgiler verir. Bu durumun egzersiz yapmaya zaman ayıran grubun sağlıklarına daha çok dikkat ettikleri bu yüzden bir sağlık sorunları ile ilişkili olan obeziteye karşı önyargılı olunmasını etkilediği şeklinde yorumlanmıştır.

Öğrencilerin önyargısız olduğunu belirten grubun diğer gruplara göre obezite önyargı eğilimlerinin daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Ünal (21) ve Altun (16)'un tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda ise GAMS-27 obezite önyargı ölçeğinden en yüksek puanı alarak önyargıya en yatkın grubun önyargısız olduğunu belirtenler olduğu oluşan farklılığının anlamlı seviyelerde olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalarda (19, 23, 25) öğrencilerin kendi beyanlarına göre obez bireylere karşı

önyargısız olduğunu belirtenlerin GAMS-27 obezite önyargı ölçeğinden en yüksek puanları elde ederek obez bireylere karşı önyargılarının daha fazla olduğunu ancak gruplar arası farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı saptanmıştır. Elde edilen bilgiler öğrencilerin obezite önyargısının ne olduğu veya obeziteye karşı önyargılı olup olmadıkları hakkındaki farkındalıklarının yeterli düzeyde olmadığını göstermiştir.

Sonuç olarak obezitenin bedensel ve psikolojik sağlığa olumsuz etkilerinin kaynakları arasında çevreden önyargılı yaklaşım da yer almaktadır. Sağlık personelinin tedaviye katkı sunması gerekliliği nedeniyle obez bireylere önyargılı yaklaşımları obez bireylerin tedavi süreçlerinin olumsuz etkileyebilecektir. Çalışmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin obeziteye karşı önyargı ve önyargıya eğilimli oldukları tespit edilmiştir. Bu nedenle obezite önyargılarının azaltılmasına yönelik farkındalık ve bilinç düzeyini artıracak eğitimler verilmeli, multidisipliner çalışmalar yürütülmelidir. Ayrıca yakın çevresinde şişman birey olanların ve düzenli olarak spor yapmayanların obezite önyargı ölçeği puanlarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu kişilerin obezite, obeziteden korunma ve önyargı konusunda bilinçlendirilmeleri, okul çevresine fiziksel aktivite alanlarının yerleştirilmesi koruyucu sağlık hizmetleri açısından faydalı olacaktır.

Kaynaklar

1. Paker M. Psikolojik açıdan ayrımcılık. In: Çayır K, Ceyhan Ayan M (Editörler). *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar*. 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 2012: 41-52.
2. Welborn S. Comparison of obesity bias, attitudes, and beliefs among undergraduate dietetic students, dietetic interns, and practicing registered dietitians. Master Science Thesis, East Tennessee: East Tennessee State University, Department of Allied Health Sciences, 2013.
3. Alberga A, Mayhew RS, Von Ranson K, Lindsay M. Weight bias: A call to action. *Journal of Eating Disorders* 2016; 4: 34.
4. Puhl RM, Heuer CA. Obesity stigma: Important considerations for public health. *American Journal of Public Health* 2010; 100: 1019-1028.
5. Crocker J, Cornwell B, Major B. The stigma of overweight: Affective consequences of attributional ambiguity. *Journal of Personality and Social Psychology* 1993; 64: 60-70.
6. Brewis AA. Stigma and the perpetuation of obesity. *Social Science & Medicine* 2014; 118: 152-158.
7. Mulherin K, Miller YD, Barlow FK, Diedrichs PC, Thompson R. Weight stigma in maternity care: women's experiences and care providers' attitudes. *BMC Pregnancy and Childbirth* 2013; 13: 1-13.
8. Nowrouzi B. Weight bias in the workplace: A literature review. *Occupational Medicine & Health Affairs* 2015; 3: 1-10.
9. Phelan SM, Burgess DJ, Yeazel MW, et al. Impact of weight bias and stigma on quality of care and outcomes for patients with obesity. *Obesity Reviews* 2015; 16: 319-326.
10. Tomiyama AJ, Finch LE, Belsky ACI. Weight bias in 2001 versus 2013: contradictory attitudes among obesity researchers and health professionals. *Obesity* 2014; 0: 1-8.
11. Lewis S, Thomas SL, Blood RW. How do obese individuals perceive and respond to the different types of obesity stigma that they encounter in their daily lives? A qualitative study. *Social Science Medicine* 2011; 73: 1349-1356.
12. Hamurcu P, Oner C, Telatar B, Yesildag S. Obezitenin benlik saygısı ve beden algısı üzerine etkisi. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi* 2015; 19: 122-129.
13. Kasar KS, Akyol, A. Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının obezite önyargı düzeyine etkisi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2019; 16: 79-86.
14. Ergül Ş, Kalkım A. Önemli bir kronik hastalık: Çocukluk ve ergenlik döneminde obezite. *TAF Prev Med Bull* 2011; 10: 223-230.
15. Ercan A, Akçil Ok M, Kızıltan G, Altun S. Sağlık bilimleri öğrencileri için obezite önyargı ölçeğinin geliştirilmesi: GAMS 27- obezite önyargı ölçeği. *DBHAD Uluslararası Hakemli Beslenme Araştırmaları Dergisi* 2015; 3: 29-43.
16. Altun S. Üniversite Öğrencilerinin Obeziteye İlişkin Önyargılarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2015.
17. Çetinkaya S, Sert H, Seven A ve ark. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin obezite önyargı düzeylerinin değerlendirilmesi. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi* 2016; 1: 9-17.

18. Pantenburg B, Sikorski C, Lupp M, et al. Medical students' attitudes towards overweight and obesity. PLoS ONE 2012; 7: 48113.
19. Yıldız M. Sağlıkla İlgili Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Obeziteye İlişkin Önyargılarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2017.
20. Soto L, Armendariz-Anguiano AL, Bacardi-Gascon M, Cruz AJ. Beliefs, attitudes and phobias among mexican medical and psychology students towards people with obesity. Nutr Hosp, 2014; 30: 37-41.
21. Ünal D. Sağlık Çalışanlarının Obez Bireylere Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2018.
22. Merdol D. Yetişkin Bireylerde Obezite Önyargısı İle Yaşam Kalitesi ve Beslenme Durumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Ankara: Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2019.
23. İspir BE. Beslenme ve Diyetetik Eğitimi Alan Öğrencilerin Obeziteye Karşı Önyargı, Tutum ve Davranışlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2018.
24. Öztürk Altınayak S, Gür E, Ejder Apay S, Özkan H. Ebelik öğrencilerinin obez gebelere karşı önyargısı. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2017; 20: 201-207.
25. Akgül PG. Özel bir Hastanede Çalışan Personelin Obezite Önyargıları ve Ortorektik Davranışlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2018.